Ann. XI. ROMAE, Kal. Octobribus MDCCCCVIII. Num. X.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum index:

Ex Suedia

De Suionum beata civitate

Qui, peregrinus impoenitens, ex inferiore America aliquot ante menses litteras misi, nunc a loco prope nordicum polum vestri non immemor ad vos scribo de Suionum gente, quam nuper visitavi, cuius commune effatum est, in principio Deum, quum terram seiunxit ab aquis, Suionum plane esse oblitum. Equidem Suedicae terrae aquis interceptae sunt fere undique fluctusque nordici maris alluunt undequaque urbes eorum et agros. Eam ob rem Venetiarum vere persimilis Stockolma urbs apparet, divisa totidem in insulas, pontibus passim interiuncta, aquisque intersecata per totum. Regionis adspectus Galliam pene aequat omnem; qui vero ibi vivit populus, Parisiensem multitudinem nondum vincit. Varia est ubique terrarum facies, sterilis admodum saepeque palustris; frigidus aër, hiemesque diuturnae; nec licet diu neque funditus colere solum. Quibus de causis perrarae ibi urbes, ita ut vaporitraha, quae urbem caput petit in via per quadragies centena millia passum deducta, quinque vix urbes attingat, quarum quae maxima est, ne quadraginta quidem millia civium dinumerat. Has circum urbes, quae tamen in dies magis augentur, latissima praedia optimates veteres possident, qui veteri adhuc more sua inter praedia viventes, non tam populi principes, quam et patres et custodes esse videntur. Ceterum regia edicta praediorum huiusmodi protuentur fines atque vetant quominus in partes divisa venumdentur.

✵

Suediae pleraeque civitates prope mare exstructae renident, parvae quidem sed nitidae, atque mundae passim. Nullus per viam mendicus occurrit, aut sordidus puer; nullus querulus venditor vel mercator, ipsique diariorum distributores gravi incessu et vultu folia sua venditant.

Tantus ordo tantaque mundities et quies e civium moribus nascuntur, atque ex ipsa eorum indole, qua quidem fit ut non modo civis, sed advena quisque atque peregrinus seipsum plane quietum et tutum undique sentiat. Nam Suionum populus gravis plerumque est et a nimia familiaritate alienus. Attamen communi bono reipublicaeque augumento suo quisque pro posse privata quoque vita dat operam. Privatae autem civium vitae incuriosi passim magistratus vivunt, plenumque quidlibet agendi civibus arbitrium relinquunt.

✵

Ceterum iudiciorum quoque ordo simplex est et brevis, neque privatorum libertatem ullimode minuit aut cohibet.

Parum enim relinquitur notariis aut causidicis: nam quod quisque sese facturum spopondit adimplere fideliter solet, nec quisquam proximo suo nocere nititur.

Rigidissima enim lex civium conscientia est, et quia nulla aut fere vitae pugna geritur, Suionibus vivendi iter fit civi felicissimo planum.

Nam si forte discidium inter cives oriatur, ad arbitrum probum eumque prudentem utrinque confugitur, qui rem amice et sine strepitu iudicii componat. Passim enim, imo ubique civium integritas probitasque splendescit. Quo fit ut rari ibi fures sint, omicidae rarissimi, custodesque urbis nullum fere negotium, sed otium plerumque spatiosum maneat.

Prospectum subnotationis *Vox Urbis* Commentarii
in an. MDCCCCVIII
videas in quarta operculi pagina.

turae vita causa est: nos paschate celebramus Christum occisum et ad vitam redeuntem, quod verno tempore factum esse memoriae proditum est. Praeterea Marduk cum Christo simile non habet quidquam. Nec ibimus infitias Babylonios deos orasse formulis psalmorum versibus non dissimilibus. Verum ut loquar, admirationem non tenui, quum quondam in schola legerentur Babyloniorum psalmorum partes. Sed ipsa natura humana orandi modos facile aequat; naturam sequutus est psalmista et Babylonius poëta; psalmista deplorat peccata commissa, poenitentiam agit, emendationem promittit: Babylonius auxilium solum petit, neque tam crebro in psalmistae verba incidit.

Itaque nos neque ab Indis, neque a Persis, neque a Babyloniis assumptam tenemus religionem, sed ad Christum caput, ad Deum maiorum nostrorum vestigiis revertimur. Possum persequi, quae religionis et qui temporum status quasi procreatores religionis Christianae habiti sint, sed quod hodie longum est omittam. Haec autem, quae dixi, idcirco ante conspectum tuum posui, ut et doleas et gaudeas: doleas, quod adversarii nostri tantum laborem, tantum studium, tantam industriam conferant ad labefactandum verum Dei cultum; gaudeas, quod nullus fluctuum impetus obruet montem, in quo omnium gentium arx caelestibus praesidiis munita est. Adversarii autem nos oderunt, non, quod ratione intelligant a veritate nos defecisse — leves enim culmi sunt, quae in nos detorquent argumenta, dum tranquilli obumbramur roboris frondibus — sed oderunt nos, quod recte cordati non sunt nostrisque institutis liberioris vitae dissolutionem vituperari sentiunt.

PHILANDRIUS.

VOX URBIS PALAESTRA

Roma Aeneidis scopus

Perlegenti cuilibet Vergilii Aeneida, statim et quasi sua sponte, huiusmodi quaestio praesto fit: quonam tandem aliquando tot praestantium factorum commemoratio, bellorum, itinerum, victoriarum, ludorum etiam sive descriptio, sive potius pictura praestantissima tendit atque collineat? Utrum ut illius, qui primas in tota rerum successione tenet, Aeneae videlicet laudes contexantur; an vero ut legentibus pulcherrimorum eventuum seriem optime fictam, accuratissime dispositam, versibus etiam expressam concinnis atque sonantibus, grata delectatio creetur? Est istuc quidem aliquid; at multum abest ut sit in his, quae modo commemoravi, totus omnino poematis finis, tota quasi meta quo tendant reliqua, totum operis propositum constitutum.

Longe alius finis sine ulla dubitatione Vergilio Aeneida scribenti ob oculos obversabatur; iam enim in primis versibus, tamquam in aedium aditu, poetam dicere incipientem videmus ab illius finis commemoratione, quem in suis itineribus Aeneas persequutus est. Virum canere ait:

Troiae qui primus ab oris
Italiam fato profugus Lavinaque venit
Littora;

qui multa adversa pertulit multaque pericula sibi subeunda putavit

dum conderet urbem,
Inferretque deos Latio: genus unde Latinum,
Albanique patres atque altae moenia Romae.

Aeneidis itaque finis Roma est; atque ita est, ut in omnibus poematis libris sanctum Romae nomen sculptum et iucunda Romae imago adumbrata esse videatur. Roma Aeneidis, tamquam templi cuiusdam, aditum, ut modo vidimus, clarissimo fulgore collustrat atque distinguitur; Roma intra Aeneidem, si ita loqui fas est, vivit, spirat; Romae magnitudo atque dignitas templum hocce omni ex parte complet; quum denique ad huius templi fastigium venimus, ibi Romam magnificentissime splendentem, tamquam operis universi coronam contemplamur. Quae quidem ne nostro arbitratu dicta, sed revera ita esse, luce argumentorum accedente, appareant, prius quomodo in universum Roma sit Aeneidis quasi animus repetam, deinde quonam pacto integra atque magna in Aeneide Roma splendeat probare contendam.

❀

Primum igitur sic statuo, Romam in Aeneide actionis esse et initium et medium et finem tum proximum, tum etiam remotum. Ecquis enim dubitet actionis initium esse Romam, quum Aeneam videat Italiam petere, ad urbemque condendam fato impelli? Quod sane fatum eiusmodi esse, placet, priusquam ulterius progrediamur, patefacere. In libro II, qui totus actionis exordium est, primum ea stella delapsa de caelo, quum ab Anchisa et uxore detinebatur Aeneas, ne in acie mortem oppeteret, viam dicitur signavisse, cui se cum comitatu troianus Heros committere deberet. Sed istud subobscure; multo etiam clarius fatum ostendit Creüsa, obviam Aeneae coniugi procedens sub finem eiusdem libri:

Longa tibi exsilia, et vastum maris aequor arandum;
Et terram Hesperiam venies, ubi Lydius arva
Inter opima virum, leni fluit agmine Thybris.
Illic res laetae, regnumque et regia coniux
Parta tibi.

Quid plura? Publicis in curribus viatici obolum nemo colligit, sed, antequam quisquam conscendat vehem, pecuniam in gazophylacium, curante nemine, immittit. Theatrorum in aulis vestium asservator est nullus, sed penulam pileumque quo libeat quisque appendit rediens tute resumpturus.

❋

Fides haec publica, vetus, plena, pacificam ac mire quietam Suionum facit vitam. Quisque enim civi suo fidit, optimeque scit se, poscente tempore, auxiliatorem et amicum inde habiturum, hostem vero nunquam. Oritur inde passim beata pax atque non turbata felicitas, qua tamen illud forte fit, ut non satis alacer quisque ad augendas sibi copias et commoda adlaboret.

Quibus omnibus unum addere praestat, nullibi in orbe vectigalia esse minora quam apud Suiones. Nam vix praediorum dominium atque servorum numerum minimo quodam tributo premuntur; artes aut commercia, aut industria opera soluta omnino libertate geruntur. Nec deest imo oppidum quoddam lacustre, ubi et panis et vis luminis electride comparata publico aere cuique distribuatur.

Quae quum nos meridionalium regionum incolae agimus, fabulosos saturniae aetatis audire eventus nobis videmur; adeo enim multiplex haec et varia et inquieta humanitas nostra a beata ista ac tuta Suionum ratione vivendi distat. Quodsi forte illi renitenti nostrorum caelo et mari et viridibus collibus invideant, maiori plane iure nobis eorum paci ac beatitudini invidendum est.

VIATOR.

Utrum Christiana religio ab antiquorum populorum ritibus manaverit

(Cfr. an. XI, n. VIII)

At instant, qui dicunt Babylone se vidisse religionis Christianae cunabula. Quam longa vos fecistis itinera! Quid Babylone vidistis?

« Vidimus scripta atque instituta Iudaeorum, quorum scilicet libros Christiani adoptarunt; vidimus sabbata, paradisum, decalogum, Dei nomen, diluvium, Messiam, psalmos ».

Similia quaedam vidisse videmini; quod autem illinc profectam esse putatis religionem Christianam erratis. Quod simile nobis, vel potius Iudaeis est, vidistis. Quid? Nullam animadvertistis discrepantiam? Quod unum Deum colunt Iudaei plures Babylonii pro nihilo habetis? Nascuntur eorum dii, bello contendunt, postea incompositam mundi materiam instruunt. Noster autem Deus ipsam mundi materiam efficit, effectam disponit. Invenistis igitur communia esse quaedam Babyloniis cum Iudaeis: num etiam quae similia sunt duobus populis, ab alterutro accepta sunt? Et si ita sit, utrum a Babyloniis Iudaeos, an magis a Iudaeis Babylonios ea accepisse dicitis? Similia esse vidistis, translata esse non vidistis, translationis argumentum praeter similitudinem dedistis nullum, neque dare potuistis; non ergo fidem facitis.

Sed consideremus accuratius quae vidistis Babylone institutis Iudaeorum similia, ne ulla relinquatur spes similitudinem aliquid acturam, neve videamur iniuriose, quae non adspexerimus, reiecisse. — « Habent Babylonii sabbata ». Diceretis verius habere nomen, quod legi possit et *schabatu* et aliter necdum satis constare inter doctos, quae sit verior vocabuli pronuntiatio. Porro lunam sequi quorundam dierum observantiam, praeterea nos scire nihil. — « Paradisi habent nuntium ». Argillaceum habent cylindrum solum paradisi vestigium. Duorum hominum vestitorum lineamenta et arboris in eo cognosci possunt. Has paradisi reliquias esse posse confitemur, esse additum nullo verbo est; ab hoc cylindro in genesim immanasse paradisi vitam nemo est quin videat. — « Habent leges decem Moysis praeceptis similes ». Similes; homines enim fuerunt Babylonii, quibus, quae continet decalogus non Moyses fere, sed natura praecepit. — « Habent Dei nomen quo utuntur Iudaei; ergo Iudaeorum religio a Babyloniis est ». Miror, mehercule, concludendi audaciam. *Ilu* quendam colebant Babylonii antiquissimi, quem Iudaei vocant *El*, quem Phoenices eodem nomine vocabant, quem Arabes *Ala*, quem Syri *Sassari-El*, regem regum. Dicitisque et Iudaeos et Phoenices et Arabes et Syros Babylone primum didicisse Deum colere? Non omnes dicitis, sed Iudaeos solum, quia veram religionis nostrae originem non assumere statuistis. — « Vidimus Babylone diluvii famam ». Potuistis Romae videre, non apud Christianos, sed apud Ovidium Nasonem, qui quum nemo Romae Christianus esset, de Deukalione et Pyrrha scripsit ex ingenti inundatione servatis. Quam vero differt Babyloniorum diluvium a nostro! Nos enim ex sacris litteris novimus hominibus perditissimis poenam impositam esse: Babyloniorum dii, ut voluptatem caperent ex mortalium interitu, aquas ex caelo profudisse putantur; nos scimus servatum Noen, scimus, quamdiu terram aqua texerit, locum, columbam, arcum: Babyloniorum monumenta nihil hoc genus tradunt et tamen ab eis nos instructos esse dicitis. — « Habent Marduk Babylonii deum valde similem Christo. Lucis deum dicunt et servatorem et sapientiam; vere, quo Christiani pascha celebrant, Babylonii Marduk maxime honestant ». Quem quod lucis deum colunt et sapientiae, renascens vere na-

Dominicus Promis.

Taurinensis atque eximius antiquitatis studiosus mirum in modum ad illam historiae partem se contulit, qua posset Urbem referre Romanorum tempore opibus florentem atque imperio. Totus fuit in illis. Eius autem opera sapientia nitidior atque elegantior omnibus maxime adprobata, et omni tempore, virorum sapientium, qui recte de vetustissimis Taurinensibus intelligere student, manibus teretur.

Alii alia ratione ad historias conscribendas animum impulerunt, nec parvam sibi laudem compararunt, inter quos **Ferdinandus Pinelli,** regii exercitus ductor, qui acerrime de re militari Subalpinorum scripsit; **Antonius Gallenga,** patre subalpino Placentiae natus, qui res nostras enarravit; denique **Angelus Brofferio,** qui nimio libertatis studio perculsus, res gestas a graecis evulgavit, qui nostra aetate a barbarorum servitute in libertatem se vindicaverant. Ut gentem subalpinam ad meliorem erigeret, atque novam libertatis auram captaret, historiam de Subalpinis in medium protulit. Hinc nefariae coniurationes, tribunicii terrores, populorum convicia, seditiones et turbae, ut libertatem consequerentur.

In istis vero historiis conscribendis non tam historici, quam oratoris partes egit, ut milesiam potius fabulam, quam germanam historiam condidisse videatur.

Quod quidem testantur inanes excursus, declamatoriae conciones et nimium studium in rebellium virtutibus extollendis; postremo stilus floridus, ornatus, frequentibus pravisque sententiis distinctus.

SUBALPINUS.

HORAE SUBSECIVAE

SCULPTORIS OPUS.

Informem Michaël, dictus et Angelus,
molem marmoream forte coëmerat;
mons Carrarius alvo
pondus gesserat improbum.

Visa mole rudi: " Mox eris Angelus —
inquit sculptor —; abi, quod radiantia
condis Caelitis ora,
velum funebre saxeum!"

En scalprum lapidem mordet; et ictibus,
ductis assidue, malleus instrepit;
surgit forma, resecto
vili tegmine, fulgida.

Emergit, nitido purior aethere,
frons; ardent oculi, fulguris aemuli;
arridentque (magistri
ars est tanta!) precantibus.

Crescit caesaries, quae per eburneum
collum perque humeros molliter effluit;
duplex nascitur ala,
auras findere callida.

Binis, cum reliquo corpore, brachiis,
binis et pedibus fit via libera;
incompostaque tandem
moles exit in Angelum. —

Audi, qui legis haec: mens tua marmori
par est; huicque suam Conditor inclytam
vult insculpere formam
ac virtutis imaginem.

Quod molitur opus nobilis Artifex,
demens, ne prohibe; non tibi saxea
mens, sed cerea, quaeso,
insit, subdita legibus.

Scalpri fer patiens vulnera: vulnere
quovis alma salus prodit; et ostium
menti panditur, alas
unde ad sidera dirigat.

Hanc o effigiem, Numen amabile,
in me sculpe tuam; quam neque Tartari
nec vis ulla tyranni
expungat furiosior.

F. X. REUSS.

IOCI

Dantes, vates ille Florentinus, aliquamdiu Veronae liberalitate Canis de la Scala Principis sustentatus est, qui alebat alium quemdam Florentinum ignobilem, indoctum et nulli rei, praeterquam iocis et risibus movendis idoneum. Ita per Canem ad magnas divitias pervenerat. Quum hunc ut belluam insulsam Dantes contemneret: - «Quomodo - inquit ille - tu quum habearis doctissimus, pauper tamen et inops es; ego, stultus et indoctus, sum dives?» Tum Dantes: - «Quando reperero dominum mihi et moribus similem sicut tu tuis, is similiter me ditabit».

Diverterat aliquando viator quidam ad meritoriam. Apposita est ei coena omni ex parte olitoria; vinum item dilutissimum; omnia denique administrata parcissime. Postquam igitur coenavit, iussit ad se vocari medicum ad mercedem capiendam. Quum respondisset caupo: - «Ecquid in viculo maxime agresti medicum requiris?» Ibi ille: - «Numne, o bone, te ipsum ignoras? Quo sit igitur merces operae par, medici pretium accipe, non cauponis, quando ut aegrotum me pavisti».

In III autem libro Apollo ab Ortygiae rege ac sacerdote Anio oraculum edere rogatus, hoc modo cecinit:

Dardanidae duri, quae vos a stirpe parentum
Prima tulit tellus, eadem vos ubere laeto
Accipiet reduces; antiquam exquirite matrem.
Hic domus Aeneae cunctis dominabitur oris.

Iam haec prima tellus ac mater antiqua nonne Italia est, unde erat Dardanus, Troiae conditor, oriundus, quemadmodum multis in locis significatur? At quum hoc Phoebi oraculum perperam esset Anchises interpretatus, et ad Cretam classis pervenisset, Penates ipsi Troiani, itineris comites atque adiutores sese in somno Aeneae ostendunt et Apollinis oraculum explicant:

Mutandae sedes; non haec tibi littora suasit
Delius, aut Cretae iussit considere Apollo.
Est locus, Hesperiam Graii cognomine dicunt,
Terra antiqua, potens armis atque ubere glebae:
Hae nobis propriae sedes.

Idem praedixerat Cassandra, Priami filia; idem nunc et harpyia Celaeno, et Buthroti rex Helenus renuntiant.

Verum in libro VI, perlucida Aeneidis gemma, tum Cumana Sibylla, tum pater Anchises clarissima voce profitentur, Romae conditionem Aeneae atque eius sociis fato esse constitutam:

In regna Lavini
Dardanidae venient.

Praeterea Laviniam coniugem longaevo Silvium educet:

Unde genus Longa nostrum dominabitur Alba.

Adnectuntur his laudes posterorum Aeneae, donec ad Romulum horum filium pervenimus et ad urbem eius opera conditam:

En, huius, nate, auspiciis illa inclyta Roma
Imperium terris, animos aequabit olympo,
Septemque una sibi muro circumdabit arces....
Huc geminas nunc flecte acies, hanc aspice gentem
Romanosque tuos.

Sed non modo actionis initium, verum et medium etiam et finis, diximus, Roma est. Medium profecto esse intelligemus, si duo maxima actionis impedimenta, longos videlicet per mare ac terras errores et bellum adversus Latinos, consideremus a Iunonis odio nasci in futuros Carthaginis eversores. Iuno enim, quae a Poenis prae aliis omnibus sanctissima religione coleretur, efficere conatur ut in universo terrarum orbe Carthago dominetur; attamen quum audierit progeniem a Troiano sanguine futuram,

Tyrias olim quae verteret arces;
Hinc populum late regem belloque superbum
Venturum excidio Libyae

hac de causa in Aeneam et socios infensissima, eos iactatos aequore toto, arcet longe Latio. Eadem Iuno, rabiem et invidiam spirans, Turnum et Rutulos ad bellum contra Troianos excitat. Iunonem denique ubique videmus sua Deorum Reginae potestate armatam, quasi manu fortissima contra Aeneam et Troianos nitentem, hisque res omnes adversas atque ipsum interitum molientem. Quare si tota Aeneidis actio iter est quod Romam tendit, nonne dicemus Romam conditam finem actionis esse proximum, Romam vero ad summum gloriae fastigium evectam finem remotum, quum praesertim Romani populi gloriam tum aliis in locis, tum praecipue in Anchisae vaticinio et in clypei descriptione annuntiari ac praedici videamus?

(Ad proximum numerum).

Dertusae in Hispania.

ROBERTUS CAYUELA S. I.

DE RE LITTERARIA APUD SUBALPINOS

DE HISTORIA

(Cfr. num. VIII)

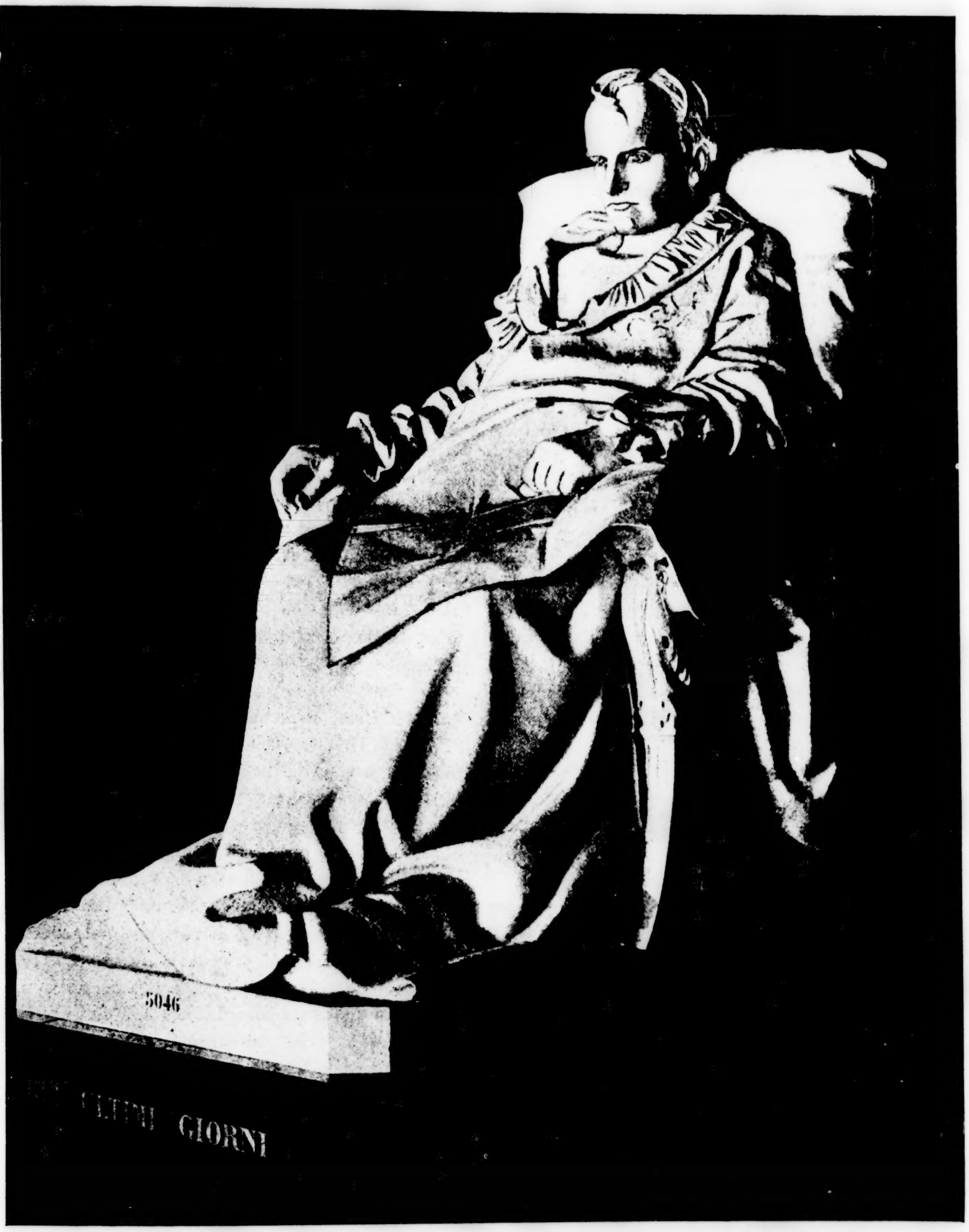
Thomas Vallaurius.

Hic strenuus professor, qui quinquaginta et amplius annos latinas litteras in archigymnasio Taurinensi tradidit, historici quoque lauream iure promeruit. Historiam enim exaravit *De poësi apud Subalpinos*, deinde *De virorum praestantissimorum coetibus*; denique *De archigymnasio Taurinensi*. Quo nomine in primis laudabilis posteritati traditur. Eius tamen dictio, quae in operibus latino sermone exaratis, purior fluit atque elegans, italice cultior esse, quam res postulet, videtur, atque apparitiore stilo incedere oratorie magis quam vere.

Thomas Chiuso sacerdos.

Acerrimum ingenium ad religionem convertit Chiusus, domo Buttigiera apud Astenses, doctor theologus, singulari consilio atque historicae veritatis studio praeclarus. Verissimis enim coloribus et optima dicendi forma, res religiosas omnes depingit, et memorabiles quoque populorum conversiones prosequitur quibus patres nostri interfuerunt, illa potissimum aetate, quae a Gallico tumultu sub exitum saeculi decimi octavi usque ad nostra tempora intercedit.

Eius dictio est facilis et identidem elegans, et quisque rerum religiosarum spectator plurima hinc hauriret, quibus ei liceat de illius temporis ratione, de viris, moribusque verissime iudicare.

Napoleonis supremi dies (VELA sculpsit).

ravit: statimque quotquot erant in insula medici (sero tamen) iuvando aegroto propositi fuerunt.

Die XXX, Napoleon, qui nocte praecedenti inter aestum violentae febris rationem dictaverat, qua res bellicae in Gallia ordinarentur, mentis iam desiit esse compos. Sub mediam nempe noctem, frigore subito correptus, suffocari visus est, suspensis propemodum cordis pulsationibus. Tum sacerdos Vignali, qui diebus anterioribus diu cum aegroto collocutus fuerat, preces morientium recitare coepit. Suprema tamen hora nondum advenerat. Quinque praeterea dies moribundo supererant, inter mentis defectum et delirium transigendi.

Die I Maii, nec Arnottium infirmus agnoscebat nec Antonmarchium. Aegre respirabat, raucum emittens sonum quasi animam iamiam acturus. Sub vesperam, quum centies octies cor pulsaret, haec famulo Marchand dictavit: « Filio meo aedes meas Aiaccii sitas cum suis adiacentiis lego; item duas domus et hortum prope Salines: quae bona Aiacciana censum reddere possunt libellarum fere quinquaginta millium ».

Et Marchandius quidem scribere se fingebat; namque hae possessiones nusquam exsistebant.

Die III Maii, proferre iam verba nequibat aegrotus, nisi maxima cum difficultate; noctem, quae diem

NAPOLEONIS I. SUPREMI DIES

Paulus Fermaux, gallicae historiae studiosus investigator, supremum morbum, quo Napoleon I exstinctus est, accurate nuper descripsit.

Ab eo scriptum accepimus, captivum imperatorem iamdudum aegrotare coepisse; verum, exeunte anno MDCCCXX, morbum celerius progredi visum esse et ingravescere. Mense Novembri, dolores ventriculi, quos ante per intervalla Napoleon experiebatur, continui evaserunt ac violenti; apparuit tibiarum tumefactio, subiitque tussis sicca, quae viscera torquebat. Ineunte mense Decembri, quum aegrotus rheda circumvectus domum esset reversus, repente syncopem passus est: livebant genae, labra, gingivae et ungues; manus et tibiae, quae perpetuo frigebant, cereum induxerant pallorem. « Deficit – ita saepe aegrotus – deficit in lampada oleum! ».

Mense Februario MDCCCXXI, comes de Montholon, qui cum imperatore colloquebatur, hunc advertit subinde, quasi delirum, aliena dicentem. Eum haud raro memoria fallebat; saepe etiam querebatur de acutis in latere doloribus, quasi cultrum in lumbos infigeretur. Ventriculus iam nihil cibi retinens, vix pultem carneam patiebatur. Die XVII mens. Martii tandem, quum sanguineum grumum exspuisset, lecto Napoleon decumbere coepit.

Antonmarchi medicus, quem avunculus Cardinalis Fesch et mater Laetitia ad aegrotum miserant, officii sui immemor, raro aderat Longwoodii, morbumque imperatoris incredibili animi levitate curabat, nullo porrecto pharmaco, praeter vomitorium. Quo vix sumpto, altos Napoleon clamores prae dolore edens in solo se volutavit, imperavitque ne medicus ille, quem sicarium appellavit, unquam posthac in suum veniret conspectum. Tum arcessitus est Arnott doctor, chirurgus militaris. Qui, ubi primum Napoleonem inspexit, in ea cubiculi caligine quam aegrotus poscebat, gravitatem mali et ipse negavit: in eaque opinione etiam postero remansit die, quo infirmum luce affusum visitavit; adeoque simplex praescripsit remedium purgativum.

Bertrandus tamen et Montholonius, gravius aliquid suspicantes, Antonmarchium coegerunt ut Napoleonem iterum visitaret. Uterque tamen medicus, usque ad diem XI mens. Aprilis, affirmare perstitit, nihil in morbo reperiri quod grave periculum portenderet. Quin etiam Arnottius, facta aegroti inspectione, declaravit, sanum esse hepar, vel ad summum levi aestu laborare.

Dies ille XI mens. Aprilis diesque posterus horribiles fuerunt. Fugerat omnino somnus, sudor copiosus et continuus e corpore aegroti erumpebat, vomitusque mucosus alius alium sine interruptione sequebatur. Napoleon tamen, vim morbi superans, e lecto surrexit die XIII, suumque Montholonio scribae dictavit testamentum. Die XV, nova accidit crisis; qua licet saeviente, Napoleon ultimas suas voluntates scribere iterum voluit manu propria; sicque per quinque saltem horas paginas decem aut duodecim exaravit. Tum vero Arnottius doctor agnovit collapsionem in aegroto generalem; corpus gelu rigebat, sopor mortifer successit, quo subinde discusso, lamenta infirmus edebat, seque suffocari querebatur.

Morbus per plures dies modo gravior, modo aliquanto levior apparebat: quo tempore, medici incerti haerebant. Die XXV, etsi aegrotus convulsionibus agitabatur nauseamque et amaritudinem felleam in ore sentiebat, iterum vim morbo inferens, permultos suo testamento addidit codicillos. Die XXVII, hora sexta matutina, quum vix e sensuum ac virium prostratione exiisset, testamentum suum obsignavit. Inde allatis tribus scriniolis, monilia sua et insignia in iis contenta recensuit: quo in actu saepe materiam evomuit nigrantem, liquori cafeino densiori non absimilem.

– « Vehementer lassus sum – inquit – verum haec mihi perficienda sunt, parumque temporis superest, uti sentio ».

Tum Arnottio auream dedit nicotiano pulveri aptam pyxidem, in qua multo labore, cultello utens exiguo, litteram N incidit.

Haec inter, vires infirmi constanter minuebantur. – « Da mihi – ita famulum Marchand compellabat – vini poculum ». Quod ubi ebiberat, manum ad latus sinistrum ferens: « Novacula – gemuit – viscera mihi dilaniat! ».

Horis post meridiem, binas ille litteras dictavit, Labouillère dynastae et nummulario Lafitte remittendas. Chartas deinde suas in opercula misit, quibus varia nomina inscripsit; quumque defatigatus acquievisset, mox surgens, hanc dictavit epistolam ad insulae praefectum: « Imperator Napoleon mortuus est die... post diuturnum et cruciabilem morbum: de qua re certiorem te facio. Ultimas ipsius voluntates, si id optas, poteris a me rescire. Rogo ut mecum communices, quae Anglia statuerit de corpore Napoleonis in Europam transferendo, deque comitibus et domesticis defuncti ». Huic epistolae – ita imperator Montholonio – nomen tuum appones.

Die XXVIII eiusdem mensis Aprilis, quum infirmus in suo cubiculo respirare vix posset, in conclave scriptorium ferri voluit. Ibi horrendam subiit crisim: materiam evomebat nigrantem, lineis intersectam sanguineis. Commotus ipse hisce sui stomachi tam insolitis doloribus, iussit suum, post mortem, cadaver a medicis aperiri, filioque, cautionis ergo, nuntiari quid sectio revelaret. Tum denique Arnottius medicus praefecto Hudsonio Lowe suos timores palam decla-

etiam dolemus, qui, quamvis non eo processerint, tamen corrupto quasi aëre hausto, laxius admodum cogitare, eloqui, scribere consuescunt quam catholicos decet. Sunt hi de laicorum coetu, sunt etiam de sacerdotum numero; nec, quod minus fuisset expectandum, in ipsis religiosorum familiis desiderantur. Rem biblicam ad modernistarum leges tractant. In conscribendis historiis, specie adserendae veritatis, quidquid Ecclesiae maculam videtur aspergere, id, manifesta quadam voluptate, in lucem diligentissime ponunt. Sacras populares traditiones, apriorismo quodam ducti, delere omni ope conantur. Sacras Reliquias vetustate commendatas despectui habent. Vano scilicet desiderio feruntur ut mundus de ipsis loquatur; quod futurum non autumant si ea tantum dicant, quae semper quaeve ab omnibus sunt dicta. Interea suadent forte sibi obsequium se praestare Deo et Ecclesiæ: reapse tamen offendunt gravissime, non suo tantum ipsi opere, quantum ex mente qua ducuntur, et quia perutilem operam modernistarum ausibus conferunt.

Contra modernismum remedia.

Huic tantorum errorum agmini clam aperteque invadenti Leo XIII decessor Noster fel. rec., praesertim in re biblica, occurrere fortiter dicto actuque conatus est. Sed modernistae, ut iam vidimus, non his facile terrentur armis: observantiam demissionemque animi affectantes summam, verba Pontificis Maximi in sua partes detorserunt, actus in alios quoslibet transtulere. Sic malum robustius in dies factum. Quamobrem, Venerabiles Fratres, moras diutius non interponere decretum est, atque efficaciora moliri. — Vos tamen oramus et obsecramus, ne in re tam gravi vigilantiam, diligentiam, fortitudinem vestram desiderari vel minimum patiamini. Quod vero a vobis petimus et exspectamus, id ipsum et petimus aeque et expectamus a ceteris animarum pastoribus, ab educatoribus et magistris sacrae iuventutis, imprimis autem a summis religiosarum familiarum magistris.

(*Sequuntur iussa, quae alias* — an. X, n. X — *ad amussim retulimus*).

EX SS. CONGREGATIONIBUS ROMANIS

SENTENTIAE NOVISSIMAE SELECTAE

Ex Congregatione Concilii Tridentinis decretis interpretandis.

Circa interpretationem decreti «Ne temere» de sponsalibu et matrimonio (1) *nova soluta dubia:*

I. Matrimonium contractum a catholico ritus latini cum catholico ritus orientalis non servata forma a decreto *Ne temere* statuta invalidum est.

II. Art. XI § 2 eiusdem decreti sub nomine acatholicorum comprehenduntur etiam schismatici et haeretici rituum orientalium.

III. Exceptio per Const. *Provida* (2) in Germania inducta valet tantummodo pro natis in Germania ibidem matrimonium contrahentibus, facto verbo cum SSmo.

IV. Ordinarii et parochi nedum explicite sed etiam implicite *invitati ac rogati,* dummodo tamen *neque vi neque metu gravi constricti requirant excipiantque contrahentium consensum,* valide matrimoniis assistere possunt.

V. Ad licitam matrimonii celebrationem habenda est ratio dumtaxat menstruae commorationis.

VI. Sponsalia, praeterquam coram Ordinario aut parocho, celebrari non valent coram ab alterutro delegato.

VII. Sponsalia celebrari possunt coram quolibet Ordinario aut parocho, dummodo intra limites territorii eiusdem Ordinarii vel parochi.

(Ex decr. d. XXVIII mens. Martii MDCCCCVIII).

(1) Cfr. Vox Urbis an. X, n. IX.
(2) Cfr. Vox Urbis an. IX, n. VII.

Ex Congregatione Sacrorum Rituum, Indulgentiarum et SS. Reliquiarum.

URBIS ET ORBIS.

Dubia de cumulatione indulgentiarum in recitatione Rosarii Mariani.

Huic Sacrae Congregationi Indulgentiis Sacrisque reliquiis praepositae sequentia dubia solvenda sunt exhibita.

I. An Christifideles habentes prae manibus aliquam ex Coronis benedictis tum a Patribus Ordinis Praedicatorum, tum a PP. Crucigeris, vel a Sacerdotibus ad id facultate pollentibus, dum recitant Rosarium Marianum cumulare valeant Indulgentias quae recitationi SSmi Rosarii sunt adnexae cum aliis, quae a PP. Crucigeris nomen habent?

II. An pariter cumulentur indulgentiae, quando Christifideles manu gestantes Coronam ditatam Indulgentiis PP. Crucigerorum, recitent orationem Dominicam vel Angelicam Salutationem, adnexam alicui orationi vel pio exercitio peculiaribus Indulgentiis iam ditato?

Et Sacra Congregatio, re mature perpensa, propositis dubiis respondendum mandavit negative ad utrumque: sed supplicandum SSmo ut benigne concedere dignetur Indulgentias a PP. Crucigeris nuncupatas cumulari cum Indulgentiis recitationi SSmi Rosarii iam tributis in ipsa tantum Rosarii recitatione.

De quibus facta relatione SSmo D. N. Pio PP. X in audientia habita die 12 Iunii 1907 ab infrascripto Cardinali Praefecto, idem SSmus dubiorum resolutionem ratam habuit et confirmavit; simulque de speciali gratia petitam Indulgentiarum cumulationem in Mariani dumtaxat Rosarii recitatione clementer est elargitus, dummodo Coronae utramque benedictionem acceperint. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae, e Secretaria eiusdem S. Congregationis die et anno uti supra.

L. ✠ S. S. Card. Cretoni, *Praef.*
† D. Panici, Arch. Laodicen., *Secret.*

— Confessio peragenda ad lucrandam Indulgentiam, si haec pluries eadem die sit concessa, tribus diebus immediate praecedentibus; sin vero semel in die sit concessa, duobus tantum integris diebus anticipari potest. (Ex decr. d. XI mens. Martii MDCCCCVIII).

DIARIUM VATICANUM

(Die XXI mens. Iulii - d. XX mens. Septembr. MDCCCCVIII).

Coram SSmo admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos Antistites aliosque viros qui sui quisque muneris gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Iulius de Wagner, Comes, legatus extraordinàrius et administer cum omni potestate Monachensis principatus apud Apostolicam Sedem; Raphael Erràzuris Urmeneta eodem munere fungens pro Chilensi civitate; Franciscus Rossi Stockalper antistes, a secretis Apostolicae Legationis Vindobonensis;

IV a V dividebat, delirus exegit. Hora II matutina aegre in has erupit voces, quae ultimae morientis fuerunt: « Francia! Exercitus! » Atque eodem momento, convulsione agitatus, e lecto desiliit. Vires tum explicuit in decuplum auctas; nam Montholonium adstantem, ac detinere nitentem, in humum deiecit, captumque per fauces paene suffocavit. Quem quidem, non sine magno nisu, alter adstantium, Archambault, e manibus delirantis liberavit.

Aegrotus iterum in lecto repositus, hora V matutina novos subiit vomendi accessus, ac deglutiendi facultatem amisit. Oculi mox vitrei facti sunt, maxilla inferior prolapsa est, musculorum vis et tenacitas cessavit, respiratio stertentis instar ac morientis resonabat. Per totum hunc diem ita iacuit immotus, pendente e lecto manu dextra.

Hora vespertina V cum dodrante, moribundus longum dedit subsultum, levi spuma canduerunt eius labra, eiusque oculi late patuerunt, pupillis aliquantum distortis.....

Sic domitrix omnium Mors Napoleonis vitam exstinxit.

F. R.

ACTA PONTIFICIA

Sanctissimi Domini Nostri Pii divina providentia Papae X litterae encyclicae de modernistarum doctrinis.

(Cfr. num. VII).

Modernismi vita et propagatio.

Cui propagando utinam minus studii et curarum impenderent! Sed eorum tanta est alacritas, adeo indefessus labor, ut plane pigeat tantas insumi vires ad Ecclesiae perniciem, quae, si recte adhibitae, summo forent adiumento. — Gemina vero ad fallendos animos utuntur arte; primum enim complanare quae obstant nituntur, tum autem quae prosint studiosissime perquirunt atque impigre patientissimeque adhibent. — Tria sunt potissimum quae suis illi conatibus adversari sentiunt: scholastica philosophandi methodus, Patrum auctoritas et traditio, magisterium ecclesiasticum. Contra haec acerrima illorum pugna. Idcirco philosophiam ac theologiam scholasticam derident passim atque contemnunt. Sive id ex ignoratione faciant sive ex metu, sive potius ex utraque causa, certum est studium novarum rerum cum odio scholasticae methodi coniungi semper; nullumque est indicium manifestius quod quis modernismi doctrinis favere incipiat, quam quum incipit scolasticam horrere methodum. Meminerint modernistae ac modernistarum studiosi damnationem, qua Pius IX censuit reprobandam propositionem quae diceret (1): *Methodus et principia, quibus antiqui doctores scholastici theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.* Traditionis vero vim et naturam callidissime pervertere elaborant, ut illius monumentum ac pondus elidant. Stabit tamen semper catholicis auctoritas Nicaenae Synodi II, quae damnavit *eos, qui audent... secundum scelestos haereticos ecclesiasticas traditiones spernere et novitatem quamlibet excogitare... aut excogitare prave aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus Ecclesiae.* Stabit Synodi Constantinopolitanae IV professio: *Igitur regulas, quae sanctae catholicae et apostolicae Ecclesiae tam a sanctis famosissimis Apostolis, quam ab orthodoxorum universalibus necnon et localibus Conciliis vel etiam a quolibet deiloquo Patre ac magistro Ecclesiae traditae sunt, servare ac custodire profitemur.* Unde Romani Pontifices Pius IV itemque huius nominis IX in professione fidei haec quoque addi voluerunt: *Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes firmissime admitto et amplector.* — Nec secus quam de Traditione, iudicant modernistae de sanctissimis Ecclesiae Patribus. Eos temeritate summa traducunt vulgo ut omni quidem cultu dignissimos, ast in re critica et historica ignorantiae summae, quae, nisi ab aetate qua vixerunt, excusationem non habeat. — Denique ipsius ecclesiastici magisterii auctoritatem toto studio minuere atque infirmare conantur, tum eius originem, naturam, iura sacrilege pervertendo, tum contra illam adversariorum calumnias libere ingeminando. Valent enim de modernistarum grege, quae moerore summo Decessor Noster scribebat: *Ut mysticam Sponsam Christi, qui lux vera est, in contemptum et invidiam vocarent tenebrarum filii consuevere in vulgus eam vecordi calumnia impetere, et, conversa rerum nominumque ratione et vi, compellare obscuritatis amicam, altricem ignorantiae, scientiarum lumini et progressui infensam* (1). — Quae cum sint ita, Venerabiles Fratres, mirum non est, si catholicos homines, qui strenue pro Ecclesia decertant, summa malevolentia et livore modernistae impetunt. Nullum est iniuriarum genus, quo illos non lacerent: sed ignorantiae passim pervicaciaeque accusant. Quod si refellentium eruditionem et vim pertimescant: efficaciam derogant coniurato silentio. Quae quidem agendi ratio cum catholicis eo plus habet invidiae, quod, eodem tempore nulloque modo adhibito, perpetuis laudibus evehunt quotquot cum ipsis consentiunt; horum libros nova undique spirantes grandi plausu excipiunt ac suspiciunt; quo quis audentius vetera evertit, traditionem et magisterium ecclesiasticum respuit, eo sapientiorem praedicant; denique, quod quisque bonus horreat, si quem Ecclesia damnatione perculerit, hunc, facto agmine, non solum palam et copiosissime laudant, sed ut veritatis martyrem pene venerantur. — Toto hoc, tum laudationum tum improperiorum strepitu, percussae ac turbatae iuniorum mentes, hinc ne ignorantes audiant inde ut sapientes videantur, cogente intus curiositate ac superbia, dant victas saepe manus ac modernismo se dedunt.

Sed iam ad artificia haec pertinent, quibus modernistae merces suas vendunt. Qui enim non moliuntur ut asseclarum numerum augeant? In sacris Seminariis, in Universitatibus studiorum magisteria aucupantur, quae sensim in pestilentiae cathedras vertunt. Doctrinas suas, etsi forte implicite, in templis ad concionem dicentes inculcant; apertius in congressibus enunciant; in socialibus institutis intrudunt atque extollunt. Libros, ephemerides, commentaria suo vel alieno nomine edunt. Unus aliquando idemque scriptor multiplici nomine utitur, ut simulata auctorum multitudine incauti decipiantur. Brevi, actione, verbis, proelo nihil non tentant, ut eos febri quadam phreneticos diceres. — Haec autem omnia quo fructu? Iuvenes magno numero deflemus egregiae quidem illos spei, quique Ecclesiae utilitatibus optimam navarent operam, a recto tramite deflexisse. Plurimos

(1) Syll. prop. 13.

(1) Motu pr. « *Ut mysticam* » 14 Martii 1891.

cos et Bulgaros in Macedonia non restitui; quinimo ne inter Turcas quidem ipsos et Bulgaros valere, nolentibus illis libertatis iura Bulgariae recognoscere. Notum enim est postremis hisce diebus bulgaro legato Geschow impediisse quominus cum ceteris legationum principibus apud exterarum rerum Turcicum praefectum coenaret.

Contra, administrorum collegium proposita sua aperuit eaque lata atque bonis promissionibus redundantia; quin etiam Gallico consiliario reformationes circa admnistrandam publicam pecuniam atque Anglico rem navalem curandam dictitant concrediturum; quod quidem firmam voluntatem severe agendi demonstrat.

❄

Mauritana res.

Sed Mauritana quoque terra novis rebus nos icit. Abd-El-Azis enim regis prima agmina, quae in itinere ad Marrakesch felici exitu in dies procedebant, quum ad El Quelaa pervenerunt graviter ab hostibus oppugnata, fusa fugataque sunt, dum milites plures ex improviso ad Afidium transeunt. Fama vagatur ipsum regem — qui Settat cum paucis sibi fidis confugerat — captivum factum; eaque vox eo magis effecit ut Afidii fortuna apud populum brevi converteretur atque ideo hic tum in urbe capite tum in septem portubus rex renuntiaretur. Qui omni nititur ope exteras gentes certiores facere, sese sollemniter Algeciranum foedus recogniturum; quinimo aes alienum imperii sibi sumpturum atque dissoluturum... Quid igitur? Aliquo tempore transacto neque Azizio ullo modo, ne verbis quidem, contradicente, legatus Galliae atque Hispaniae inter se convenerunt et postulata statuerunt Afidio defenda de exterorum civium in Mauritania libertate deque interna imperii quiete. Non enim promissis a novo imperatore sponte factis contenti, alia ultro ab eo petierunt, inter quae ut bellum, quod sanctum appellatum est, auctoritate sua ipse infitietur.

❄

Ex Perside.

Interea ex Perside accepimus regem illum quasi concilium civitatis convocasse quod imperium recturum sit donec nova comitia fiant. Non desunt tamen qui timeant ut ea brevi indicantur atque Concilium hoc ad regimen libertatis substituendum fuisset destinatum.

❄

Regalia itinera et colloquia.

Aestivi menses praeter ceteros regiis aut administrorum itineribus et colloquiis iam distinguuntur. Neque hoc anno peculiaris ea nota defuit. Quum omnia — longum enim est — non recenseamus, mentionem tamen omittere non possumus occursationis quam Eduardus, Anglorum rex, et Guilelmus, Germanorum Caesar, habuerunt; inde enim confirmata duorum populorum amicitia exiit; quod non sine magno gaudio qui pacem avemus vidimus.

PUBLICI PER ORBEM COETUS
LEGIBUS FERENDIS

In **Anglia,** lege in senum operariorum commodum approbata, coetus sessiones ad Octobrem mensem dilatae.

In **Batavia** expositae publicae pecuniae difficultates atque rationes facile eas superandi.

In **Belgica** tum in populi legatorum tum in senatorum coetu Congi imperii adnexio decreta.

In **Dania** administrorum collegium, cui Cristensen doctor praeerat, munere se abdicavit.

In **Lusitania** ut conventio de regalibus expensis inter oratores populi facilius fieri possit, coetus sessiones intermissae.

In **Serbia** rationes accepti et expensi in disceptationem adductae; foedus de commerciis cum Austrorum Hungarorumque imperio ratum habitum.

In **Suedia** nova comitia indicta.

PER ORBEM

Die XXV mens. Iulii MDCCCCVIII Telki, Russorum urbs, incendio vastatur.

— d. XXVI Guachalla, praeses Bolivianae reipublicae electus, La Paz in urbe moritur.

— d. XXVII Londini conventus de pace procuranda inauguratur.

— d. XXVIII Graecorum rex Venetias privatus tenet.

— d. XXX Vigneux in oppido inter milites et opifices a laboribus ex condicto recedentes dimicationes fiunt, unde plures vulnerantur, nonnulli mortem obeunt.

— d. XXXI Nepalii rex, Romam praetergressus, Neapolim tenet.

Die II mens. Augusti Gallicae reipublicae praeses Fallières, per boreales civitates itinere expleto, in Galliam revertitur.

— d. III Kootomel in valle Anglicae Columbiae immane incendium exoritur oppida plura comburens, neque humanis victimis parcens.

— d. V Zeppelin comitis aëronavis experimenta feliciter agens fulgure apud Echterdingen urbem destruitur.

Romae vita fungitur Iosephus Chiarini, Italicarum litterarum et critices magister praeclarus.

Iosephus Biederlach S. I., urbani collegii Germanici-Hungarici moderator, cum suis alumnis; Bonaventura Cerretti, Apostolicae Legationis Washingtoniensis auditor; Sinn Tagle doctor, a secretis Chilensis legationis apud Apostolicam Sedem; Bruno Chaves, legatus extraordinarius atque administer cum omni potestate civitatis Brasiliensis apud Apostolicam Sedem; senes, ad centum numerum, Romae a « Parvis Sororibus Pauperum » hospitio recepti; iuvenes novae sodalitatis Urbanae, cui titulus « Religio et Labor »; Urbani Principes Lancellotti, Iustiniani-Bandini et Rospigliosi eorumque familia; Hernestus Schoberg-Roth-Schonberg dynasta; ordo canonicorum Urbanae basilicae S. Mariae Trans Tiberim cum Purpurato Patre Iacobo Gibbons, illius ecclesiae titulari; Eugenius Mayer, Praepositus Generalis Congregationis Missionariorum SS. Cordis Iesu cum consiliariis suis; Georgius de Guttemberg dynasta, legatus extraordinarius et administer cum omni potestate Bavariensis civitatis apud Apostolicam Sedem; Henricus Perez, Procurator generalis pro Hispania Ord. Eremitarum S. Augustini; Alexander Capranica del Grillo marchio; Gonzalus de Quesada, Cubanus administer Washingtonii; Ioannes Strozzi, Procurator generalis Canonicorum regularium Lateranensium SS. Salvatoris; Maurus Serafini, Abbas Generalis Ordinis S. Benedicti Cassinensis Primae Observantiae; Michael Angelus Bovieri antistes, Apostolicae Lusitanae Legationis Auditor; Angelus De Mattia, Vicarius Generalis Tertii Ordinis S. Francisci, cum consilio Ordinis sui; Pius Mayer, Prior Generalis Ord. Carmelitarum antiquae observantiae pariter cum consilio Ordinis sui; I. E. Otero Nolasco, praeses coetus legatorum legibus ferendis in Dominicana civitate; Ioannes Antonius Duenas, canonicus, litteras gratulatorias afferens S. Salvatoris rei publicae praesidis; Consilium maximum Societatis e Catholicis Italorum iuvenibus.

Praeterea ad Pontificem peregre advenerunt omina et stipem ob Eius sacerdotale iubileum offerentes:

Mense Iulio exeunte, cives ex suburbano Castromenii oppido ab eminentissimo v. Antonio Agliardi, Albanensi episcopo, coram adducti;

Mense Augusto, cives ex dioecesi Prenestina cum eminentissimo v. Vincentio Vannutelli, sedis illius suburbicariae episcopo; Americani cives tum ex diocesi Novarcen. ab excellentissimo v. Thoma Kennedy, episcopo tit. Adrianopolitano et Urbani collegii septemtrionalis Americae rectore adducti, tum ex Neoboracensi dioecesi cum episcopo suo Ioanne M. Farley; Teutonum manus in Americis domicilium habentium; cives e Sardinia insula omni cum episcopis suis; Teutonum manus e Terra Sancta reducum;

Mense Septembri Lituani cives; Gallici cives ab excellentissimo v. Francisco Iosepho Bonnefoy, archiepiscopo Aquen., et Leone Harmel equite torquato, adducti; cives pariter Gallici ex dioecesibus Rothomagen. et Tolosan. cum suis episcopis; Melitenses cives item cum episcopis suis; Veneti cives cum Purpuratis Patribus Venetorum Patriarcha et Veronensi episcopo aliisque Venetae regionis episcopis thronum ex aurato ligno insculpto Pontifici offerentes; catholici iuvenes ex universa Italia aureum calicem ad iubilare sacrificium litandum, aere inter iuvenes universi orbis collato, devotionis ergo Pio PP. X donantes.

Pontificiae electiones.

Excellentissimus v. Dominicus Taccone Gallucci, episcopus Nicotrien. et Tropien. ad sedem tit. metropolitanam Constantien. promovetur et S. Congregationi Concilii iudex addicitur.

— Amandus Bahlmann O. F. M. episc. tit. Argeus dicitur.

— Henricus Sibilia, Hispanicae Legationis Apostolicae auditor, archiepiscopus Siden. creatur atque Internuntius Apostolicus mittitur apud Chilensem civitatem.

— Patritius Patrizi-Montoro, Marchio, signifer S. R. Ecclesiae renunciatur.

— Excellentissimus vir Iosephus Padula, episcopus Bovinen., ad dioecesim Abellinen., et Bartholomaeus Mirra, episcopus tit. Hamaten. ad dioec. Mandelen. transferuntur.

— P. Aloysius a Tabia O. F. M. Capulatorum, Iudex tum S. Congregationis Concilii, tum S. Congregationis de Propaganda Fide, episcopatu Urbaniae et S. Angeli in Vado insignitur.

— R. v. Dantes Munerati inter iudices S. C. de Propaganda Fide adlegitur.

— R. v. Hector Fronsi, Vicarius generalis Senogallien., episcopatu Callien. et Pergulan. augetur.

Vita functi viri clariores.

Die XXII mens. Iulii, Romae, diuturno morbo confectus, eminentissimus vir **Carolus Nocella,** pietate singulari et latinarum litterarum doctrina insignis. Natus erat in Urbe an. MDCCCXXVI.

Varia.

Die IX mens. Augusti in Xystino sacello « Pontificia cappella » habetur, quinta anniversaria die recurrente a Pio PP. X coronato.

— Die XVIII mens. Septembris in Vaticana Basilica SS. D. N. Iubilare sui sacerdotii Sacrificium Deo offert, adstantibus Venetis peregrinis invenibusque ex omni Italia Romam profectis.

ANNALES

Turcicae reformationes.

Constitutio an. MDCCCLXXVI a Turcarum Imperatore ex improviso iterum concessa, de qua in postrema civilium eventuum nostra recensione mentionem fecimus, haud facile atque sine aperta rebellione restitui posse videbatur; neque res aliter accidisse cuique facta sine partium studio consideranti quidem apparet. Si enim ea a Turcis, quos dicunt, iuvenibus die XXIII mens. Iulii Monastir in urbe magnis clamoribus expostulata est, et insequenti die ab Imperatore edicta, ecquid dubii Caesarem ab eventibus praecipites euntibus consilium coepisse atque opportune eos dirigere voluisse potiusquam ab iisdem abripi? Quidquid fuerit, nemo adhuc ne affirmare quidem potest huic diluculo dies laetos successuros: prudentia enim et rerum usus inducunt ut exspectatione, benevolenti licet, futura homines prosequantur. Id profecto ex parte nostra egemus; quae interim fiant fideli calamo adnotantes.

Atqui in primis videmus Said illum Pacha, qui novorum temporum quasi signifer salutabatur atque primis gubernii muneribus propositum fuerat, suo officio se abdicasse, iis auctoribus qui tam eum ad sublevandum concurrerant; videmus amicitiam inter Grae-

Civis III.

Enim delectari scit Romam sanguine!

Civis IV.

O Romanorum grandis occupatio!

Civis I.

Tace! Quid ore dicis est poena capitis!

Civis II.

Nobis de Christo quid refert?

Civis III.

Sane nihil!

Civis IV.

Qui clamor, strepitus, rumorque gentium! (1)

Puer I.

Eheu! vos venite, socii, nunc commodum
Iocandi tempus!

Puer II.

Quî iocari nunc placet?

Puer III.

Lubetne brachiis?

Puer IV.

Ludis gymnasticis?

Puer I.

E contra ludere impar par magis placet.

Puer II.

Alea!

Puer III.

Talis!

Puer IV.

Pila!

Puer I.

Latronum praeliis!

Puer II.

Pugnis contendam, lubet magis.

Puer III.

Mihi quoque.

Puer IV.

Sed impares sumus!

Puer I.

Vel unus si esset adhuc!

—

(1) *Pueri ingrediuntur alacres, iuveniliter huc illuc grassantes.*

SCENA X.

Tarcisius, Ceteri.

Fulvius (1).

En alter advenit opportunissime;
Eum vocate ad lusum; complet numerum.

Puer I.

Venit Tarcisius peroptato tempore!

Puer II.

Ita quo vadis festinanter nimium?

Puer III.

Permittis tecum nos iocari perbrevi?

Puer IV.

Modo tu dees....

Puer I.

Nostra tu fiducia....

Puer II.

Cur non auscultas, nec moraris?

Puer III.

Desine
Sic currere!

Tarcisius.

Non possum! Magnum negotium
Modo commissum festinanter impleo.
Valete, amiculi!

Puer I.

Manendum maxime!

Tarcisius.

Meis fidelis esse negotiis volo.

Puer I.

Tu nos spernis!

Puer II.

Iocaris!

Puer III.

Ludis, perfide!

Puer IV.

Nec iam vocabor Atilius in posterum
Nisi ad ludendum tu nobiscum veneris!

Puer I.

Fugit sed hora; tempus nos conterimus.

(1) *Monstrans Tarcisium advenientem, tenentem summa religione brachia ad pectus adclusa, ferentem sacra.*

— d. vi Berolini convenit coetus legatorum omnium nationum ad historicas res in disceptationem vocandas, praeside Koser doctore.

Burley Hall, castellum illud notissimum Ruthand Shire provinciae, igne vastatur.

— d. vii Romae post diutinum morbum naturae concedit Antonius Di Rudinì marchio, qui civilibus Italorum negotiis pluries praefuit. Natus erat Panormi d. vi mens. Aprilis MDCCCXXXIX.

— d. xi Homburg in urbe monumentum exigitur Elisabeth de Axia, Anglica regali domo genitae.

— d. xiii Hyeres in litore navis *Couronne* tyronum ad scholam adhibita incenditur. Nautae septem vaporis eruptione necantur, undeviginti vulnera patiuntur.

— d. xv Carcare ad oppidum Liguriae, in suburbano suo, improviso morbo corripitur Antonius Iulius Barrili, milesiarum fabularum scriptor apud Italos exterosque notissimus, annos natus LXXII.

Berolini pariter vita fungitur Fridericus Paulsen, philosophiae magister.

Charcot navarcha Le Havre portum relinquit australe polum petens.

— d. xviii Maypole ad Wigan fodinae incenduntur. Cunicularii septuaginta miseram mortem inter flammas inveniunt.

— d. xx Dusseldorf in urbe Germanorum catholicorum conventus sollemniter absolvitur.

— d. xxi Rivi Ianuarii Brasiliana in urbe civilium artium recensio prima inauguratur.

— d. xxiv Metis fato concedit Carolus Borwin, Mecklenburgensis-Strelitz dux.

— d. xxvi Romae moritur Iosephus Cugnoni, Urbani athenaei doctorum decanus, latinarum litterarum peritissimus; Lutetiae Parisiorum autem Henricus Becquerel, a secretis academiae «scientiarum».

— d. xxx Florentiae cursum vitae absolvit Ioannes Fattori, Tuscorum pictorum Nestor.

Die i mens. Septembris Heidelberg in urbe philosophorum coetus tertius congregatur.

— d. iii Saint-Brieux in nosocomio moritur Augustus Leard, qui telegraphiam meteoricam invenit.

— d. ix Londini, praeside Purpurato Patre Vincentio Vannutelli, Pontificis *legato a latere*, aliisque Eminentissimis viris pluribusque episcopis et catholicae ecclesiae praesulibus adstantibus, coetus Eucharisticus in Westmonasteriensi cathedrali templo sollemni ritu initur.

— d. xi Albano in oppido repentino morbo abripitur Ludovicus Seitz, religiosae picturae cultor iure celebratus.

— d. xiii Ravenae sollemniae Danti Alligherio poetae tribuuntur ac lampas perpetuo ardens ad eius sepulcrum dicatur.

— d. xvi Sarteano, in oppido Etruriae, animam placide religioseque Deo reddit Tancredius Canonico, iuris magister peritissimus et Italici senatus praeses usque ad ultimos vitae suae menses. Natus erat Augustae Taurinorum d. xiv mens. Maii MDCCCXXVIII.

— d. xvii catholici iuvenes ad duorum millium numerum Romam conveniunt de catholica actione inter se acturi.

— d. xviii Orvillii Wright « aëroplanum », ad Washingtonium experimenta agens, ob machinae improvisam fracturam praeceps deiicitur. Selgfridge, exercitus legatus, mortem in casu invenit; fabricatoris crus frangitur.

— d. xix Petropoli in urbe cholera morbus, undenam importatus nescitur, late diffunditur.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

Africa. Poema epicum IANUARII ASPRENATIS ROCCO Presbyteri Neapolitani. — Neapoli ex typis Francisci Iannini et filiorum in via Cisterna Olearia an. r. s. MCMVIII.

A. GARDELLI. **Brevi cenni sul progetto di fondazione di Istituti liberi di educazione ed istruzione secondaria dal nome "Collegi d'Italia".** — Mediolani, ex off. typ. *Agraria* MCMVIII.

AENIGMATA

I.

Nomine sum vini non digna, vicem tamen huius
Impleo, dum cerebri victrix percello cavernas:
Illud sol radians, me Mulciber excoquit, amne
Gignor alitque Ceres madefactis farris acervis.

II.

Glabra foris, pilosa intus specieque globosa
Exsilio quamquam mî pedis usus abest.
Aëreasque carens pennis volitabo per auras,
Et vires crebra pulsa resumo manu. IUNIUS.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratis accipiet I. B. FRANCESIA comoediam latinis versibus scriptam, cui titulus:

SATURIO.

Aenigmata an. XI, n. V proposita his respondent:

1) Semel - a; 2) Palea - r.

Ea rite soluta miserunt:

Ios. Buttgens, *Sutrio*. — F. Arnori, *Mediolano*. — Lad. Lud. Podobinski; F. Krausc, *Cracovia*. — Petrus Tergestinus. — Max. Vronski, *Nowa Wies Narodowa*. — Guil. Schmidt, *Londino*. — Guil. Schenz, *Ratisbona*. — F. Guerra, *Aletio*. — Ios. Rainelli, *Arona*. — Am. Robert, *Roma*. — Mich. Hebers, *Neo-Eboraco*. — T. T. Chave, *S. Boise*. — Ios. Martins, *Philadelphia*. — Rich. Müller, *Berolino*. — Rich. Brondel, *Brugis*. — Lod. Dubois, *Massilia*. — I. Ortiz, *Morelia*.

Sortitus est praemium:

GUILELMUS SCHMIDT,

ad quem missum est opus, cui titulus:

THOMAE VALLAURI
DE RE EPIGRAPHICA ACROASIS.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina *Pacis*, Phil. Cuggiani.